

Jőjjetek

Mr. C.A. Macartney
All Souls College
OXFORD England
The University Club
Princes Street
Edinburgh
Scotland.

1952 Január a „Harangszó”-val A Szétszórtságban Élő Magyar Református Egyház Lapja 5. év 1. szám

Élmények felé

tekintünk, ha a tegnapiakat méregetjük. Szeretnők kilátni belőlük mindazt, ami sokféle átléleknék valóságos tárgya volt; várjuk a nagy tapasztalások megszületését, az emlékezésből kibomló érvényességet; a látásokat, melyekben már nemcsak enmagunk tarka vetületeit kell gyanítanunk; a szót, mely nem veszti lendületét, nem váltogatja előjelét, s nem hull bele szükségyszerűn a nagy Közöny mélységeibe.

A tapasztalások különböző izeit nem nehéz elfelejteni, ha visszatérünk a látni-akarások tiszta szabadságához, mindahhoz, ami minden tapasztalást megelőz: a történetet is, a társadalmi is, a személyiségekhez kötöttet is. Korántsem valamely anti-histórikus, anti-szociális vagy anti-individualista kiábrándultságból, hanem az újkezdés teljes ráirányultságára vágyódn.

A mérlegelő szándék kétségtehenül könnyen beszámolhat arról, hogy minden élményi kiteljesedésben már benne vannak a megmerevítés göcai. Egyegy felfolbanó nagy élet-érzés, az érték-megragadás nagyszerű pillanatai nyomán: a kifejeződés formái maradnak csupán tapinthatók, s minél kihültebbek, minél merevebbek, annál inkább... s annál inkább lehet hozzájuk ragaszkodni, vagy éppen kapaszkodni beléjük; világnezetekbe, elvekbe, állapontokba, ha meg rögződnek-mert megfogalmazottságukból, elisméltetésükben talán már rég kihalt az élet sajátos ritmusa.

A Most-nak képe azonban a maga sokféle meg hasadozottságában, sokféle ellentmondásaiban, merevségeiben s feszült ségeiben: nemcsak a dekadencia körképe, nemcsak a vergődések vetülete, nemcsak katasztrófák vizionálása, hanem erővonalak is kirajzolódnak benne, ha mégoly halványan, még oly bizonytalanul és rendezetlenül is.

Az emberi ség mind szélesebb rétegekben irányul, egy új aprioritás, egy új eleve-való önátadás lélekállapota, felé, bár számszerűleg talán inkább kényszerből, mint szabad vágyakozásból. Még ott kavargóznak benne nyilvánvalón a tapasztalások emlékképei, de már ébrednek sejtelmek is, hogy a tapasztalások semmit és senkit nem igazolnak legfeljebb újra igénylik az egész lelkiséget, az élményi totalitást, de éppen arra nem képesek, hogy benne életté váljanak: tanulságokban egyetemes érvényességben, célok meglátásában és kinyilatkoztatató erejű megfogalmazások-

ban.

A tapasztalás legfeljebb önmagunkhoz vezet vissza egy momentan lélekállapothoz úgy, ahogyan vagyunk a történelemben, eseményekben, akarásokban, de ki nem vezethet a viszonylatoknak valóságos hálózatából, meg kell vele maradnunk: társadalmai lénynek, polgárnak, személyiségnek vagy kategoriákba gyömöszölt egyedeknek.

Az élmény a teljes és mindig új viszonyodást kívánja mindahhoz, amit ösértéknek, minden értékek végső előfeltételének kell belátnia. Nincsen oly tapasztalás, amely ezt az elevevalóságot igazolhatná, ellenben annál több új életforma, annál több új alkotás és annál újabb közösségi szellem születhetik belőle.

A lelki-szellemi létezésnek mindennemű tapasztalások gátlásaitól mentes ráirányultsága: gondolkodásban, akarásokban és alkotásokban semmit le nem romból, ami kialakultság vagy fejlődés, ellenkezőleg: megújít; újra az érték-közvetlenség magasságai felé mutat; emberi magatartást egyetemesít megelőzve mindenfajta programokba-szükülést; összefog, de nem a közös érdekek, nevezők vagy elcsuszamlások alapján, hanem az én-nak teljesen szabad megnyílásában: nem visszafelé és nem is előrefelé, hanem fölfelé; totalitárius igényei nem tegnapi vagy akár holnapról is kiismertek, nem régi-vagy újburkolásokkal színesek, hanem evidenciák; a felelősség kérdésének bontogatását, pedig ugyanilyen ön-értődéssel az éntelenség-vállalásánál kezdű és nem az áthárítás előjeleivel könnyítve önmagán; a személyi vagy személyiség-kultusza helyett mindenkor közvetlenül azoknak az értékeknek hódol, amelyek személyiségek magántulajdonává soha nem lehetnek, nem szubjektívalódhatnak, hanem bárminő személyiség csak gazdagulhat vagy szegényülhet: a közeledésben vagy eltávolodásban; tekintélyek szava s szavak tekintélye ugyanilyen közvetlenségben újra és újra megméretik: élet-súlya valóban fölszabadul a dekorációs tulterhelésektől s úgy válik súlyosabbá, hogy sokféle nyomatókától megkönnyebbült.

Megnyilni a Pillanatnak: részesülni az Örökkévalóságban. Nekiindulni az új napoknak s újra komolyan-venni mindazt, amit megszokás, szavak, rutin és sokféle tüsténkedés elködösíthet, de túlhaladottá nem tehet, mert világosság csak Világosságból való lehet, s nem kö-

Harsányi Amerikai Noteszéből.

Az egyházak, felekezetek közötti együttműködés impozáns megnyilvánulási az Egyházak Világtanácsa vagy a Krisztus Egyházainak Nemzeti Tanácsa az Amerikai Egyesült Államokban, az ezek által rendezett nagy konferenciák, nagy és értékes kiadványok. Az együttműködés lényegét azonban mégis nem a nagy, hanem a legkisebb egységek, tehát a gyülekezetek együttműködése adja. Ez mutatja, hogy együttműködés eleven és azt is, hogy nem mesterséges, hanem természetes.

Ennek bizonyosságát mondhatok el egy északamerikai kisvárosi történetet. A városkában — van talán 16 ezer lakosa — a presbiterianus, kongregacionista, methodista, baptista és nazarenus egyházak lelkészei valamint az Údvadsereg tisztjei megalakították a helyi Egyházak Tanácsát és Városi Lelkészegyesületet. Havi összejöveteleiken, melyet mindig másik parókián tartanak, megtárgyalják a közös ügyeket, köztük a közösen rendezett istentiszteletek ügyét is. Ezenként többször van ilyen, mindig más és más templomban, ahol a lelkészek közösen szolgálnak, egyik prédikálván, másik olvasván az Írást, harmadik mondván az imádságot és így tovább.

Nemrég felvetődött a nagy probléma: hogyan találják meg a

...a Szeretet szolgálatában egyesülve...

kapcsolatot a városba újonnan beköltözőkkel. Van, aki hamarosan elmegy és megkeresi egyházát, de a legtöbben azt várják, hogy őket keressék meg. De hogyan szerezzenek a lelkészek tudomást a beköltözésekről? Amerikában nincsen bejelentési kötelezettség. Sokat tanakodtak a lelkészek, míg egyiknek az az ötlete támadt: kérjék meg a városi villanytársaság igazgatóját — aki egyébként buzgó tagja az egyik egyháznak —, hogy havonként készítsen jegyzéket a város új lakóiról és bocsássa ezt a Lelkészegyesület rendelkezésére. Az ötlet kitűnő volt, hiszen mindenki, aki új lakást bérel, kapcsolatba kerül a villanytársasággal. Meg is érkezett az első jegyzék. Volt rajta vagy hatvan név. De csak név és lakcim. Persze, hiszen a villanytársaság nem érdekli, ki senki egyházi hovatartozandósága felől. Honnan tudják hát most meg, hogy ki hová tartozik?

A megoldás nyilvánvalóan kínálkozott: felosztani a 60 címet a 6 lelkész között, mindegyik ellátogat a kijelölt 10 címre, megérdeklőd, hogy az újonnan beköltözött milyen vallású és az eredményt közli az illetékes kollégával. Így is történt. Egy délutánba került mindegyik lelkésznek és estére telefonon kicserélték egymás közt a címeiket.

Roppant egyszerű. Es természetes is. Egymás hitvallását tiszteletben tartva, de a szeretet szolgálatában egyesülve minden ilyen egyszerű és minden ilyen természetes.

Bizonyosságot tettek...

Ez év júliusában egy hét tagból álló kvéker küldöttség látogatott el Szovjetországba. Ez az angliai eredetű evangéliumi felekezet, melynek tagjai az egész világon alig haladják meg a 150 ezret, a XVII. században történt alakulásuk óta számarányukon messze felüljártak a keresztyéni szeretetmunkában. Mint meggyőződéses pacifisták, Szovjetországba is azért látogattak el, hogy Nyugat és Kelet megértését munkálják és a béke megőrzésének lehetőségeit kutassák.

A misszió hivatalos jelentését nemrég terjesztették elő egy gyűlésükön Londonban. A jelentésből kitűnik, hogy vendéglátójuk a Szovjet Békebizottság volt. Mindjárt látogatásuk elején alkalmuk volt, mint a jelentés mondja, „bizonyosságot tenni vendéglátóink előtt a kvékerek hitéről. Hitünkéről Istenben és a világgal való céljában, valamint azokról az örökkévaló értékekről, melyek az ő tulajdonságai s melyek nyilvánvalókká lettek Jézus Krisztus életében, tanításában és halálában.”

A küldöttség résztvevő egy hétköznapi istentiszteleten a moszkvai baptista templomban, melyen közel 1800 hívő vett részt. Résztvettek a zagorski görögkeleti kolostor Szent Szergisz-emlékkünnepségein. „Orosz testvéreinkkel együtt éreztük az élő Isten jelenlétét.”

A jelentés szerint a küldöttség különböző megbeszélésekből, tárgyalásokból, beszélgetésekből nyilvánvalóan tapasztalta, hogy az ellentétek félelmetesek; különösen azért, mert az állam által elismert Orosz Egyház vallásgyakorlati szabadságáért hatalmas árat fizetett: mindennemű független bírálat feladását bármely kérdésben, amely a Szovjetunió kül- vagy belügyeit illeti. Ennek ellenére viszont az egyházak mély vallásos érzés örzői, amely még ma is jellemzője az orosz népnek. „Nyilvánvaló a keresztyéni felelősség, hogy imádságban és cselekvő barátságban tekintsünk a Szovjetunióban lévő keresztyén testvéreinkre, abban a hitben, hogy egy egyre növekvő lelki közösségben együtt szolgálhassuk a béke sürgető ügyét.”

A küldöttség hosszasan időzött Malik helyettes szovjet kü-

lügyminiszternél, aki előtt kéreleg hangoztatták annak szükségességét, hogy az orosz nép és a nyugati népek látogatások és levelezés útján érintkezessenek egymással, hogy a helyzetet elmérgesítő propaganda megfékeztesse s hogy a szovjetkormány pozitív módon működjék együtt a többi kormányokkal.

A kvéker-küldöttség missziójának vajmi kevés látszatja van a szovjetkormány magatartásán. Amit tettek, hogy t. i. elmentek Moszkvába és bizonyosságot tettek hitükről, meggyőződésükből tették. Es helyesen is tették. Helyesen tették nemcsak azért, mert a mindenütt és minden időben való bizonyosságtétel keresztyéni kötelességük, hanem azért is, mert látogatásuk bizonyosan élményt jelentett azoknak az orosz keresztyéneknek, akikkel találkoztak, akik előtt szólni volt alkalmuk.

Más kérdés, hogy a szovjetpolitikán nem tudtak változtatni. Jelentésükben még ezt is mondták: „Javaslatainkat” — t. i. amiket Maliknál tettek — „talán nem teljes egészükben közölte a rádió és a sajtó az orosz néppel, úgy, amint kívántuk volna, de kétségtelen, hogy akik előtt tettük, azok türelemmel és udvariasan hallgatták meg.”

Még ez is jelentős teljesítmény: a türelemmel és udvariasan való meghallgatása nyugati javaslatoknak, amelyeket ráadásul egy keresztyén szektának képviselői, a szovjet felfogás szerint „babonáságnak” és „népbutításnak” szószólói tettek. De a türelem és udvariaság nincsen hiába. A világ fiai okosabbak az Isten fiainál: a kvéker missziói küldöttsége, melynek házigazdája a Szovjet Békebizottság volt, mely Malikkal hosszasan tárgyalt — kiváló propagandaanyag arranéve, hogy a szovjetrendszer mekkora szabadságot, sőt megbecsülést nyújt az egyházaknak. Kiváló propagandaanyag saját országukban és a hatalmak alatt lévő országokban, befelé és az kifelé, a Nyugat felé.

Sokat az ilyen propaganda nem téveszt meg, de nagyon sokakat igen. Nyugaton még mindig nagy számban vannak olyanok, akik semmit sem hisznek el addig, míg saját bőrükön nem tapasztalják meg a keresztes valóságot.

A reakció korszaka (1849—1867.)

A hosszú után, melyet sokezer ember bebörtönzése tett teljessé, következett a modernizált kiadású abszolútizmus korszaka. Cél: olasz, magyar és egyéb nacionalizmusok letörése után, a szlávok lehető kézbentartásával osztrák-cseh centrálista államot teremteni. A Schwarzenberg kormány belügyminisztere, Bach Sándor dolgozta ki azt a remekművet, mely méltó volt alkotójához és a Habsburg-osztrák kormányzati bölcsességhez.

Miután a szadista Haynaut visszarendelték, Magyarország császári helytartója Albrecht főherceg lett, akivel az osztrák és cseh hivatalnokok, csendőrök és spiclik tömege lepte el az országot. Az ország testéről leszakított Erdély, szerb vajdaság és Horvátország élték a maguk külön életét és Saguna, Janku és a többi nemzetiségi vezérek csakhamar meggyőződhetek, hogy a nemzetiségi jogokat csak a szabadság és nem az abszolútizmus oldalán lehet kiharcolni.

A Bach-rendszer idegenekkel kormányozta az országot, mint ahogyan a gyarmatos nagyhatalmak a színeseket. Nemcsak a közigazgatás került a beamterek kezébe, hanem a bírászkodás, a közoktatás egy része is. A magyar vámterület megszűnt, a magyar ipar visszafejődött, a volt birtokos osztály kártalanításáról komoly formában nem gondoskodtak és a súlyos osztrák adókkal, a bécsi bankrendszer uzsorahiteleivel az existenciák tömegét taszították nyomorba. A nyílt katonai erőszakon felépülő rendőrállammal szemben a magyarság az idegenség bojkottjával és általános passzív rezisztenciával védekezett. A gazdasági retorziót nemcsak az ipar érezte meg, hanem a mezőgazdaság is. A reakció az aulikus főurakban sem bízott már meg, akik erre visszakanyarodtak a nemzeti vonalhoz, sőt az ókonzervatívok vékony rétege (Apponyi, Majláth, Szögyény-Marich, Szécheny) is hosszú időn át kegyvesztett volt.

A magyarságban az írók, költők, színészek és az iskolák tartották a lelket, Vörösmarty, Tompa, Jókai, Madách, Kemény Zsigmond és az ellenállás politikai vezérévé lassan a magyar közjog mestere, Deák Ferenc nőtte ki magát s a világ előtt Széchenyi István készítette ki a Bach-rendszert, aki Döblingben lassan magára eszmélt újból, hogy azután az üldözöttség elől az öngyilkosságban keresen menedéket (1860).

A Schmerling — rendszer.

A külpolitikai kudarc, valamint az egész reakció belső csődje birták arra a császárt, hogy Bach-ot menesse és a „birodalmi” kormány élére Schmerling Antalt állítsa. Az 1860-évi októberi diploma az ókonzervatívok kívánságának megfelelően az 1847. évi alkotmányos helyzetet állította vissza, de mindent elrontott azzal, hogy 1861. februári pátenssel

birodalmi országgyűlést hívott össze, a kiküldendő képviselők megválasztására pedig 1861-ben összehívta a magyar országgyűlést is. A választások a reakciót és az ókonzervatívokat elszöptették és a képviselők óriási többsége kijelentette, hogy meg egyezésre csakis akkor kerülhet sor, ha az ország függetlenségét az uralkodó visszaállítja, a negyvennyolcas törvényeket elismeri, magát királlyá koronáztatja és parlamentárisan kormányoz. Mindaddig, amíg ezt a király nem garantálja, az országgyűlés sem hajlandó folytatni a tanácskozásokat.

A nagy többség ezekben az alapelvekben megegyezett, csupán a módokban volt különbség. Az emigrációból visszatért Teleki László radikálisabb szárnya ugyanis arra az álláspontra helyezkedett, hogy Ferenc József nyílt erőszak alapján, törvénytelenül uralkodik, ezért az országgyűlés ne lépjen tárgyalásba, hanem álláspontját foglalja egyszerű határozatba; ezzel szemben Deák Ferenc azt javasolta, hogy a határozatot felirat formájában juttassák el a császárhoz. Az egész országban általános megdöbbenést váltott ki a nagytehetségű Teleki László váratlan öngyilkossága, mínek a háttere (mivel a Teleki-család az iratok publikálását még 1940-ben is megátolta) mai napig felderítetlen. Teleki örökébe az energikus Tisza Kálmán lépett, a szavazáson pedig Deák Ferenc győzött.

A császár erre az országgyűlést feloszlatta és továbbra is alkotmányellenesen uralkodott, a felelet erre az volt, hogy nemcsak a magyar, hanem a szerb és horvát képviselők is távolmaradtak a birodalmi gyűléstől. A magyar ellenzék vezetését Deák Ferenc tartotta továbbra is kézben és Lusthandl bécsi professzorral szemben sikra szállt a magyar állami gondolat védelmezésében, majd 1865-ben megírta a híres husvéti cikkét, melyben a kiegyezés útját egyengetendő hajlandónak mutatkozott az Ausztriával való kiegyezésre, a birodalmi közös ügyek tárgyalására. Ezzel letért a negyvennyolcas alapról és hozzájárult az ország külügyi, pénzügyi és hadügyi szuverenitásának korlátozásához.

Folytatjuk.

Bethlen Gábor

Az indulatokkal telt, zavaros korszakban a történelmet ki ki akként írta, ahogy az érdeke s a tábora kívánta. A forrást az utókor sem változtathatja meg, de az ítéletet igen. Például a francia enciklopédia Bethlenről ezt az ítéletet adja: **legelfogultabb ellenségei sem tudták rábizonyítani, hogy a keresztyén érdekeket fel ne mérte volna.** Ez alatt azt érti, hogy kálvinista Bethlen a töröktől függő függetlenségben is jól megfontolta, mikor és mennyire támadja a császárt.

Persze, a protestánsok más-kép értékelték. A franciák például így leveliztek róla: „Mondd meg Bouillon hercegnek, — írja Deonna báró egyik barátjának, — hogy a háború csak most fog elkezdődni. Mert Bethlen, az egyszerű nemesből lett magas méltóságú „magyar király”, aki maga is negyvenhárom csatában személyesen résztvett; nagytehetségű vezér s ami minden: a mi református hitünk szerint hiszi Istent. A nagy Henriken kívül nincs ma ilyen király...”

Bethlen valóban kora híres hadvezére. A harmincéves válásháború szeszélyes nyitánya

sokszor mutat olyan pillanatot; amikor protestáns oldalon csak Bethlen veretlen; vagy vesztett csaták után csak a személyében biznak. Dampierre-t, akít a császáriak a „magyarok rémének” neveztek, Bethlen felemészti. A csehek felett győztes Buquoy, a másik híres császári vezér ugyancsak elvérzik. Sőt maga Wallenstein, a kor legfélelmetesebb hadvezére sem vitt el fényes diadalmat a magyarországi harcaiból. De Bethlen hadpolitikájának európai nagyszerű nyitányát, amire az atyafiává lett Gusztáv Adolf, svéd királyi készült-korai halála megakadályozta.

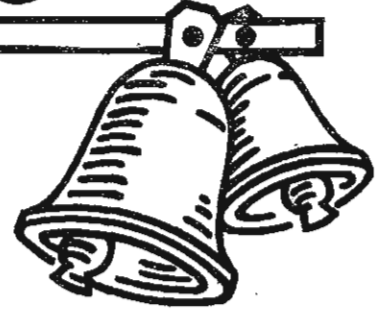
A diplomáciában is szerencsés volt Bethlen. A portánál töltött éveiben összeismerkedett a francia, holland, angol, velencei követekkel s ezt később is jól hasznosította. A hadszínterek miatt sokszor csak, e követek útján tudott, a kormányaikkal, kapcsolatba jutni.

Bethlen buzgó Bibliaolvasó. Huszonyolcszor olvasta át a teljes Bibliát s a fél századdal előbb kiadott románnyelvű énekeskönyveket, Bibliafordítást újra ki akarta adni. A románság protestáns hitre való térítésével is sokat foglalkozott. 1629-ben Lukar, konstantinápolyi görög patriarka elfogadta

HARANGSZÓ

Németországi gyülekezeti lap

Szerkesztő: Dr. Zayzon Sándor

„Ha ujja nem születesz, sohasem látod meg Istenországát”

Nikodemus, a gazdag, nagyhatalmu és tudományosan képzett farizeus titkon éjjel ment Jézushoz, hogy megkérdezze, hogyan juthatna be Istenországába, hogyan lehetne a megváltás részese. Titkon ment, mert egy nyílt találkozás veszélyeztetette a kívánatos társadalmi és vagyoni helyzetét, melyről lemondani nem akart, míg nem tudja meg, mivel fogja azt felcserélni. Lelke vonzotta, mert érezte azt, hogy a földi tudás nem tudja kielégíteni, nem tudja megnyugtatni, de ez a vágy nem volt elég erős arra, hogy le tudja benne győzni a Manon szolgálatát.

A Megváltó kiolvasta szeméből minden rejtett gondolatát, ezért adta neki nyugodtan, de határozottan választ: bizony mondom néked, ha ujja nem születesz, nem látod meg Istenországát.

Ma, az újév kezdetén, de mindenkor ezt válaszolja nekünk is a Megváltónk, valahányszor hozzá fordulunk imáinkkal, vagy tanításait olvasva és elgondolkozva azok felett. Int minket is az újjászületésre, hív minket is a lélekkel való megkeresztelésre és várja válaszukat. Ha igaz lélekkel és bűnbánattól megtisztult szívvel borulunk le előtte, mondván: Uram, itt vagyok, szánom és bánom öszintén minden vétkeimet, kérem áldott segítségedet, hiszen én gyarló ember vagyok, ki ön erejéből nem tudja a Te felséges parancsolataidat teljesíteni, mert bár a lélek kész, de a test gyöngye, akkor felel megmutatja az igaz utat. Ha Nikodemussal válaszolunk: Uram, hogyan lehetséges újjászületnem, csak azt a választ fogja adni, amit Nikodemusnak adott.

Testvéreim, most, újév kezdetén boruljunk le előtte igaz bűnbánattal megtisztítva szívünket. Kérjük segítségét, hogy lélekkel megkeresztelve minékünk adjon erőt az újjászületésre.

Ha látja, hogy őszinte lélekkel jöttünk hozzá, hogy füleink hallók a szavai megértésére, megfogva kezünket csendesesen beszélni kezd.

Az út, amelyen most haladsz,

nem a keskeny és szoros út, ez nem vezet a te Atyáddhoz, aki után vágyakozik a lelked és szived. Az igaz út az, amelyen most készülsz elindulni, a főre delmes bűnbánat útja. Ennek égető fájdalma megtisztítja lelkedet, mint az aranyat a tűz, hogy azután az önkínzó gyötrelmedet egy földöntúli nyugodt boldogság váltsa fel. Megvilágosodik előtted, hogy eddig tévúton haladtál, megálljt parancsolsz magadnak, aztán rálépsz a hazavezető útra és azt teszed, amit a tékozló fiú tett az én példázatomban. Olvastad bizonyára és meg is értetted, mit akartam neked ezzel a példázattal mondani. Visszatérsz bennem és általam a te Atyáddhoz, hogy leborulj előtte, hogy bevalljad: nem vagyok méltó Uram, hogy magamat a te képedre és hasonlóságodra teremtett embernek nevezzem. Kérlek még is a te Szent Fiad szerelméért, fogadj vissza és én erős fogadalmat teszek, hogy bármilyen áldozatot is kívánjon tőlem elhatározásom, nem fordulok vissza többé soha.

Igen, imádsággal, bűnbánattal, az evangélium lélekkel való olvasásával megtisztítod szivedet és lelkedet, mely az én láthatatlan egyházamnak a legtitkosabb és legszentebb temploma. **Kivered belőle a bűnös gondolatokat, az önzést, szeretetlenséget, kapzsiságot, irigységet, testiséget, a földi kincsek hajhászására csábító kufárokat,** amint én tettem egykor az Atyám templomával. Es én akkor eljövök hozzád, találkozni fogunk, megfogjuk egymás kezét, hogy soha el ne bocsássuk. Es én megkeresztellek lélekkel, felveszlek az én láthatatlan egyházamba és Istenországába polgárává avatlak, mert újjászülettéi bennem és általam.

Ez az újjászületésnek az útja, melynek négy nagy állomása van: felismerése, hogy téves úton haladunk; — megállás és új út keresése, — lelkünk és szívünk megtisztítása a bűnbánattal és a Krisztussal való találkozás keresése, — a Krisztussal való találkozás és újjászületés ezáltal.

Kedves testvéreim, a hontalanság, a világvándorlás mai utvesztőjében millióan és millióan keressük Öt. Milliók és milliók várják a megváltást, mely vissza adja a tékozlófiúvá vált emberiségnek a békét és a megnyugvást. Gyertek én, te, ő és mindnyájan Hozzá, de ne Nikodémusként, hanem a tékozlófiú őszinte, igaz bűnbánatával. Könyörögjünk. Hozzá az újév kezdetén, hogy segítsen mindnyájunknak egyenként lélekben újjászületni, hogy így szülessen újjá az egész világ. Hívjuk, hogy törje meg a bűn hatalmát, szabadítsa meg az emberiséget a rabszolgaságból. Adjon erőt, hogy az emberiség tudja letépni homlokáról a Kainbélyeget, tudjon megint Isten képeire és hasonlatosságára teremtett ember lenni. Add vissza az emberiséget önmagának, segítsd, hogy megint méltó legyen az ember névre.

„Ha nem születesz ujja, bizony mondom, nem látod meg Istenországát.” Újjá kell születned testvérem Krisztusban és Krisztus által, mert másként bárhova mégysz is-új életet kezdened nem lehet. Az újjászületés adja meg csak azt a törhetetlen hitet, mely hegyeket képes megmozdítani, azt a reményt, mely soha el nem hervad és azt a szeretetet, mely boldoggá és meleggé tud varázsolni minden otthont, családi életet és közösségeit.

Könyörögjünk, hogy valóra váljon, amiért minden nap fohászunk: Jöjjön el a Te országod! Amen.

A közép-Kelet-Európa, Baltikum és Balkán Szabad Sajtó Szövetsége feleletül a Berlinben 1951-ben tartott szovjet „Világifjúság ünnepi játék”-ra a következő évben ugyancsak kiállítás tervet a vasfüggöny mögötti viszonyok feltárására.

A tizenhárom nemzet menekült sajtójának képviselői mellett ebben a felvilágosító akcióban úgy a német, mint a külföldi szervezetek és személyiségek is részt fognak venni. Association of the Free Press Szabad Sajtó Szövetség

a kálvini hitvallást. Bethlen még abban az évben ir hozzá s a térítési tervhez segítségét kéri. De Lukárt hamar meggyilkolják; a románság azonban elismeri, hogy az első román könyvek e protestáns kezdeményezésnek köszönik létüket.

Bethlen alatt Erdély aranykorát éli. Igazi protestáns lélek, mert tudásával, tehetségével oly magasra is törve, a legegyszerűbbekért, legelhanyagottabbakért, legnévtelenebbekért; a népert végzett a legtöbbit. Mert míg mások csak „szellemi elitet“ akarnak, Bethlen a póri oktatásra gondol. Homonnay Bálintnak azt írja, hogy a jobbagyagnak se korlátozza senki a lelkiismereti szabadságát. Adjanak nekik is opciót s vallják ki mit akar. Erőszakkal ne üdvözítsenek senkit. S a vallási türelemre maga ad jópéldát: „Lám, mi nem háborgatunk a vallásában senkit. Sőt megengedjük, hogy minden vallásonlevők papot tarthassanak.“

Bizony, az akkori Nyugat Európa eljárhatott volna Bethlen udvarába vallási, polgári és nemzetiségi türelmet tanulni.

Vish.

A Dornstadti öregek otthona.

Az Egyházak Világtanácsának menekültügyi igazgatója, Dr. Edgar H. S. Chandler a közelmúltban avatta fel a németországi Dornstadtnban az ujonnan épült öregek otthonát. Az otthon 450 ezer dollár költséggel épült egy volt német repülőtér helyén, 12 épületből áll és négyszáznál több idős menekültet foglalkoztat. Az első lakók, számszerint 429-en, mind idősebbek 65 évesnél és vannak 90 éven felüliek is. Protestánsok és görögkeletiek, sőt van köztük 12 buddhista kalmük is. Az öregek gonozását német diakoniszta-testvérek végzik.

A telep temploma különös érdekfűzőre tarthat számot. „L“-alakú épület, mely közös bejáratból külön protestáns és görögkeleti istentiszteleti helyiségre oszlik, egy közös toronnyal: az okuménia ötletes és kifejező szimbóluma.

New Jersey (USA) állam presbiteriánus egyháza „gyárfelkészeket“ állított munkába, akik a különböző üzemekben dolgozó munkásokat akarják az evangéliummal elérni. (EPD.)

A New York Times jelentése szerint Izraelben a bevándorlók száma mindig kisebb lesz. Az elmúlt szeptemberben 15 ezer helyett csak 7, 188 bevándorló érkezett. (EPD.)

A franciaországi református egyház lelkesítésének anyagi helyzete (az ország zilált gazdasági állapota miatt) nagyon nehéz. A lelkesítésért a gyermekeknek, tanítatásuk is komoly gondokat okoz. A párisi teológiai fakultás dékánja megállapította, hogy egy diák taníttatása ma 21-szer többbe kerül mint 1939-ben. (EPD.)

JÖJJETEK

a Haragszó csatlakozásával
A Szétszórtságban Élő Magyar
Református Egyház Lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András

Németországi szerkesztő:
Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Rómában nagy laikus kongresszus volt, melyen 64. ország képviseltette magát. Egy idő óta a katolikus egyház is foglalkozik a laikusok intenzívebb beépítésével az egyházi életbe. A kongresszus alkalmával a pápa is beszédet tartott, s kifejtette, hogy a papok és laikusok között szorosabb kapcsolatnak kell létrejönnie, hiszen a kegyelem birodalmában minden hívő nagykorú. — Ezzel a megnyilatkozással szemben Argentína primása, Caggino, a katolikus egyház dogmatikai álláspontját szögezte le, a következő szavakkal: „Isteni rendelkezés folytán az egyház lényegében véve hierarhiikus. Alapítójának akarata szerint az egyház, egyenlőtlenekből álló közösség, vagyis tagjai két osztályból kerülnek elő, melyek lényegileg különböznek egymástól: a Hierarhia és a közönséges hívők, azok aki szentek, s akik megszenteltettek, azok akik tanítanak, s akik tanulnak, azok akik vezetnek, s akik vezetettek... Egy laikus sohasem fog a Hierarhiához tartozni, akármilyen apostoli tevékenységet fejtsen is ki...“ mondta Caggino primás.

„... aki nagy akar lenni köztetek, az legyen a ti szolgálok. Es aki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgája legyen“ mondta Jézus (Márk 10. 43-44).

Faji türelmetlenség és az Ncc.

Az amerikai Clevelandben tavaly megalakult Egyházak Nemzeti Tanácsa (National Council of Churches) még mindig nem egyezett meg abban, hogy hol legyen székhelye. Egy sereg amerikai város ajánkozott és New Yorktól Los Angeles-ig mindégynéket sokat jelentene, ha ez a hatalmas protestáns felekezeti szövetség központi szervei falai közt ütné fel főhadiszállását. A székhely kiválasztására kiküldött 25-tagú bizottságnak nincs könnyű dolga, hiszen nemcsak szellemi vagy felekezeti, hanem egészen gyakorlati, közlekedési, távolsági, sőt még éghajlati szempontokat is figyelembe kell vennie.

A bizottság egy legutóbbi ülésén igen érdekes határozatot hozott: eleve kizárta a székhelyül választás lehetőségéből azokat a városokat, ahol bármiféle faji előítéletből származó megkülönböztetést tesznek.

Ez a határozat igen jelentős és része annak a határozott politikának, amely minden amerikai protestáns felekezeten belül súlyosan elítéli a faji előítéletet. Ez igen gyakorlati probléma Amerikában, ahol elsősorban Délben — a fehérek és négerék közti szegregáció sokhelyütt még fennáll. A szegregáció elleni küzdelem azonban egyre erősödik és ebben az egyházak vezető szerepet töltenek be. A 25-tagú bizottság határozata ennek az általános magatartásnak hangsúlyozása.

A JÖJJETEK árát következőkben állapítottuk meg:

Ausztriában: egyes szám ára 2 Sch. Negyedévi előfizetés 6 Sch. félévi 11 Sch. egy évi előfizetés 20 Sch. — Németországban: egyes szám ára. — 50 DM, negyedévi előfizetés 1.50 DM, félévi 3 DM, egész évi előfizetés 5 DM. — A fontsterling országokban egyes szám ára 1 Sh. — A dollárországokban: egyes szám ára 20 cent. — Franciaországban: egyes szám ára 45 Fr. — Svájcban: egyes szám ára — 50 sfr.

A svájci magyar református egyház hivatalos megalakulása sajnos késedelmet szenved. Az egyház megalakításával kapcsolatos kérvényt és szervezeti szabályzat-tervezetet a Kirchenbund hivatalból áthelyezte a Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz zürichi központ jához, hogy az a maga hatáskörében rendezze a Svájcban élő magyar menekültek lelkigondozásának kérdését. Gyakorlatilag tehát az ügy jelenleg Hellstern lelkész kezében van. Attól függően, hogy ő mikor veszi fel az érintkezést a SZEM-RE svájci megbízottjaival, illetve hogy az ügyben hogyan fog dönteni, fogjuk értesíteni svájci testvéreinket is a további fejleményekről. Addig is közöljük, hogy istentiszteleteinket rendszeren folytatjuk tovább a megszokott helyeken. Zürichi megbízottunk, Gombos Gyula kivándorlása következtében ez a hely jelenleg betöltetlen, rendes havi istentiszteleteinket azonban itt is megtartjuk, s azoknak helyéről és időpontjáról híveinket levél útján értesíteni fogjuk.

A Svájci Magyar Katolikus Misszió december 25-én hivatalosan is megalakult. Tudjuk, kizárólag a mi hibánk az, hogy a református Svájcban éppen a református magyarok lelkigondozásának ügye késik, ezért katolikus testvéreinket a számukra igen nagyjelentőségű alkalomból öszinte szívvel köszöntjük s munkájukra Isten áldását kérjük.

Amit nem lehet elfelejteni. Egy érdemes hazánkia 1792-ben Berlinen keresztülutazván, egy olyan magyarral is találkozott ottan a többek között, aki már harminc esztendővel fogva katonáskodott a prussiai udvar zászlója alatt. Midőn tudakozta volna tőle: — Ugyan kedves földim, hát nem felejtette el kend a magyar nyelvet oly hosszas idő alatt? Igy felelt a megéledett katona: — Nem uram, mert mindig magyarul szoktam imádkozni. (Tóth Béla, A magyar anekdoták, 136 l.)

Több olvasónk kívánságára közöljük, hogy tudomásunk van arról a levélről, melyet a baseli professzor, Barth Károly intézett legutóbb Bereczky Alberthez. A levelet sem a svájci, sem pedig a magyar egyházi sajtó nem hozta nyilvánosságra, annak másolatát mindeztideig megszerelni nem tudtuk. Részletesen be fogunk számolni a levélről, ha annak hiteles másolatát meg tudjuk kapni.

A Jöjjetek novemberi számában „Különös útjelentés“ cím alatt megjelent cikkünkkel kapcsolatban Hellstern lelkész annak megállapítását kérte, hogy nevezett előadásában ő a belgrádi építkezéseket minden politikai kommentálás nélkül említette meg, azért hogy az általános helyzetről hallgatói képet kapjanak. A jugoszláv református gyülekezetek magyar jellegét azért nem hangsúlyozta ki, mert ezt nem tartotta feladatának, s mert ez szerte az ottani magyaroknak ártott volna.

Mozambique (Afrika) keresztyén egyházai, a nazarénusok, metodisták, presbiteriánusok és reformátusok elhatározták, hogy egyházaikat egyesítik s megalakítják Mozambique egyetemes keresztyén egyházát. Az egyháztanácsban természetesen bennszülöttek is helyet foglalnak. (ÖPD.)

Marcel Pradervand lelkész, a presbyteri világszövetség titkára hosszabb látogatást tett a délamerikai államokban. Brazíliáról szóló jelentésében megemlíti, hogy az itteni református egyház helyzete jó, az országban vallásszabadság van. A Biblia Társaság az elmúlt évben több mint 200 ezer teljes Bibliát helyezett el, ezenkívül majdnem két millió Újtestamentumot és Evangéliumot. A protestánsok száma hihetetlen gyorsan nő, ezért erről pontos adatokat nem is lehet tudni. Általában 2 millió protestánsról szoktak beszélni, ez a szám azonban nagyon szerény becslésen alapszik. (EPD.)

Protestáns-üldözés Kolumbiában.

A délamerikai országok közül egyedül Kolumbia az, ahol kimondott vallásüldözés uralkodik — jegyzi meg Pradervand jelentése. Ebben az országban a helyzet a protestánsokra nézve 1949. óta elviselhetetlen. Itt nyilvánvaló üldözéssel van dolgunk. Habár az alkotmány garantálja a vallásszabadságot, mégis több protestánsot meggyilkoltak, templomokat és kápolnákat égettek fel, sőt néhányat dinamittal felrobbantottak, úgy hogy egyes körzetekből az evangéliumi keresztyének menekülni voltak kénytelenek, mert életük sem biztos. „Ezek az eszközök egy totális rendszerről tanuskodnak“ — jelentette ki M. Pradervand. (ÖPD.)

Marcel Pradervand jelentette Chiléből: Ebben az országban a presbiteriánus egyháznak 24 gyülekeze van. A protestánsok összlétszáma kb. 1/2 millió (fél millió). Az ország lakosainak száma kerekén hat millió. Az evangélium terjedésének jó lehetőségei vannak, mert az országban teljes vallásszabadság van, s a lakosság nagy része lelkiileg elidegenedett a római katolikus egyháztól. (EPD.)

Az amerikai (USA) protestáns egyházak 5000 dollárt és több tonna élelmiszert és ruhát ajándékoztak az olaszországi árvizek áldozatainak. (ÖPD.)

A svéd egyházban olyan nagy lelkeszhiány van, hogy a norvég egyház valószínűleg több lelképásztort kell „kölcsonnözön“ a svéd testvéreknek. (EPD.)

A svéd gimnáziumokban heti öt órában tanítják a keresztyén hittant. (EPD.)

Afilippin keresztyén egyházak szövetsége is állást foglalt egy vatikáni USA követ nevezése ellen. Az Egyesült Államok Keresztyén Egyházának Nemzeti Tanácsa januári gyűlésén fog eldölni, hogy Truman a követet kinevezhetie vagy se. (EPD.)

Farmi munkára (száraz farmról van szó) Saskatchewan-magyar református farmerek kiharozatának a farmi munkához értő fiatalembereket. Esetleg egy két gyermekek családok is szóba jöhetnek. Nem azért félnek a sokgyermekes családoktól, mert nem szívesen hoztának őket ki, — hanem nehéz megfelelő lakást biztosítani a számukra. A Bevándorlási Inspektor minden esetben kiszáll és megvizsgálja a lakásviszonyokat. A tél hosszú és kemény, a nyár rövid Saskatchewanban. Ezért a munka sietős és kemény. Akik bővebben érdeklőnek forduljanak a Jöjjetek Kiadóhivatalához.

A „Weltnachrichten“, a Kievilágszövetség lapja, külön számot szentelt a menekültkérdésnek. Ez a szám közli többek között az alábbi felhívást is, melyet 5 nemzetközi szerv és 18 nemzetközi egyesület, illetve szervezet intézett a világ közvéleményéhez, valamint a népek felelős vezetőihez:

„A menekültekre nehéz időszak következik: — Kérjük a kormányoknak, az egyházaknak, az ipari szervezeteknek és a szakszervezeteknek a felelős vezetőit, hogy ebben az átmeneti időszakban, amikor a menekültek ügyével speciális állandó szervezet nem foglalkozik, a menekültek megsegítésére tervet készítsenek. Ebdredjen fel az emberiség lelkiismerete a kérdés megoldására! — Felhívjuk a népeket, hogy mozdítsák elő kormányaiknak és a különböző szervezeteknek a hontalanok támogatására vonatkozó munkáját, hogy olyan társadalmat alakíthassunk ki, melyik Isten akaratának jobban megfelel.“

A felhívást többek között a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetségének a főtítkára, a Keresztyén Leányegyesületek Világszervezetének a vezetője, az Okumenikus Tanács főtítkára, a Lutheránus Világszövetség főtítkára és még számos egyéb protestáns, katolikus és zsidó szervezet vezetője irták alá, de ezen felül az aláírók között szerepelnek az I. R. O., az Egyesült Nemzetek Szervezete, a Világdiákszövetség és még más nemzetközi szervezetek vezetői is.

Az „International Rescue and Relief Committee“ svájci osztagjának a közlése szerint remény van arra, hogy a menekültkérdésnek az I. R. O. megszüntével is leszen gazdája. Az elmúlt decemberben Bruxellesben nemzetközi konferencia foglalkozott az európai munkaerőfelesleg problémájával. Elhatározták, hogy szervezetet létesítenek a munkaerőfelesleg tengerem túli kivándoroltatására és hogy ennek keretében a menekülteknek is módot nyújtanak arra, hogy tengeren túli országokban új otthonot találjanak.

Az olasz belügyminiszter, Scelba, december 5-én fogadta a Baptista Világszövetség Rómában időző elnökét, Rev. F. Townley Lordot. Rev. Lord hangoztatta a belügyminiszter előtt, hogy az olaszországi protestánsoknak joguk van a vallásszabadsághoz, amelyet az olasz törvények elméletben biztosítanak ugyan, de melyeknek gyakorlati keresztülvitele a gyakorlatban nagy nehézségekbe ütközik. A „vallásszabadság“ magában foglalja a templomépítéshez való jogot is; több esetben előfordult mégis, hogy egyes hatóságok külön kérvényt adtak be az evangéliumi keresztyéneknél, ha azok templomokat akartak építtetni, s ezeket a kérvényeket is csak nagy késéssel intézték el. Dr. Lord elismeréssel szólt arról az előzőekben, melyben beszélgetése alatt része volt. Elmondotta Scelba miniszternek azt, hogy milyen nagy jelentősége volna a demokratia államok közötti jóviszony kiépítésénél annak a ténynek, ha az olasz belügyminiszter biztosítaná a világ baptistáit arról, hogy kormányuk mindent megtesz a vallásszabadság teljes érvényre juttatása érdekében. Scelba azt felelte, hogy kormányának az a célja, hogy az alkotmányban biztosított vallásszabadságot érvényre fogja juttatni. Dr. Lordnak arra a kérdésére, hogy bizonyos helyi sérelmek esetén számíthatnak-e az olasz baptisták arra, hogy a belügyminiszter meghallgatja ügyüket, Scelba igenel válaszolt. (ÖPD.)

Formozs szigetén a bennszülöttek maguk vették kezükbe a keresztyén egyház és misszió ügyét, mikor a második világháború miatt a misszionáriusok kénytelenek voltak elhagyni a szigetet. Formozán jelenleg több mint 7000 bennszülött keresztyén van. (ÖPD.)